

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 80

van **SIHAME EL KAOUAKIBI**

datum: 28 oktober 2019

aan **BEN WEYTS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

Capaciteitsgemeenten - Stand van zaken

Vlaanderen telt een aantal capaciteitsgemeenten. Dat zijn gemeenten waar de demografische druk van die aard is dat in het onderwijs de vraag naar vrije plaatsen groter is dan de aanbodzijde. Voorbeelden van capaciteitsgemeenten zijn Antwerpen, Gent en Brussel maar ook Edegem, Mechelen of Sint-Niklaas.

Capaciteitsmiddelen worden prioritair ingezet in die gemeenten om te investeren in schoolinfrastructuur. Ook kunnen lestijden worden herberekend in capaciteitsgemeenten; met andere woorden, bij een substantiële stijging van het aantal leerlingen in de loop van het schooljaar is een hertelling mogelijk met het oog op de lestijden die het volgend schooljaar ter beschikking worden gesteld.

1. Welke precieze criteria worden gehanteerd om tot een capaciteitsgemeente te komen? Kan de minister een overzicht geven van de procedure waarop deze criteria tot stand kwamen?
2. Sinds wanneer is deze procedure in werking en kan de minister per capaciteitsgemeente meedelen sinds wanneer deze als dusdanig wordt beschouwd?
3. Voorziet de minister in een uitbreiding van de lijst met capaciteitsgemeenten in de nabije toekomst en om welke gemeenten zal dit dan kunnen gaan?
4. Is het mogelijk dat een capaciteitsgemeente in de toekomst niet meer als dusdanig wordt erkend? Onder welke voorwaarden zal dit gebeuren?

BEN WEYTS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

ANTWOORD

op vraag nr. 80 van 28 oktober 2019

van **SIHAME EL KAOUAKIBI**

1. Er zijn enerzijds criteria voor het toekennen van capaciteitsmiddelen voor prioritaire investeringen in schoolinfrastructuur en anderzijds criteria voor het herberekenen van lestijden. Beide criteria verschillen omdat ze een andere finaliteit hebben en daarbij een andere tijdsspanne in acht nemen.

De verdeling van capaciteitsmiddelen voor prioritaire investeringen in schoolinfrastructuur gebeurt idealiter in het kader van een langetermijnplanning teneinde de betreffende investeringen maximaal te laten renderen.

Het herberekenen van lestijden voorziet de mogelijkheid waarbij scholen plotse stijgingen in hun leerlingenaantallen nog in de loop van het schooljaar kunnen opvangen met een uitbreiding in hun omkadering via hertelling.

Gezien de tijdsspanne waarbinnen een scholenbouwproject wordt opgeleverd, verschilt van project tot project, en bovendien de verwachte groei van de leerlingenpopulatie in betreffende school niet met zekerheid te voorspellen is, is het niet mogelijk om de kans op extra lestijden voor een bepaalde school accuraat in te schatten op het moment waarop capaciteitsmiddelen worden toegekend aan een bepaald project.

Beide criteria worden hieronder toegelicht.

A. Criteria voor het prioritair investeren in schoolinfrastructuur

Bij het opstellen van verdeling van de capaciteitsmiddelen voor scholenbouw voor de periode 2019-2021/2022 is gebruik gemaakt van de tweede editie van de capaciteitsmonitor schoolinfrastructuur voor het leerplichtonderwijs zoals toegelicht in de betreffende nota aan de Vlaamse regering in bijlage. De capaciteitsmonitor brengt objectief in kaart in welke gemeenten en onderwijszones de grootste capaciteitsuitdagingen te verwachten zijn en dit zowel voor het gewoon basisonderwijs als het gewoon secundair onderwijs met het schooljaar 2024-2025 als horizon.

Wat het basisonderwijs betreft, is gekeken naar te verwachten aanbodtekorten in de gemeenten, met als ondergrens meer dan -1000 plaatsen tekort tegen het schooljaar 2024-2025.

Wat het secundair onderwijs betreft, werden de volgende parameters bij de aanbodtekorten gehanteerd voor de periode 2019-2021: in eerste instantie werden de steden en gemeenten gerangschikt op basis van hun absolute tekorten in het secundair onderwijs, met als ondergrens meer dan -750 plaatsen tekort tegen het schooljaar 2024-2025, in tweede fase werden in het contingent van steden en gemeenten met absolute tekorten van -750 plaatsen tot -500 plaatsen die 5 steden en gemeenten geselecteerd met het hoogste relatieve tekort (gaande van -38,2% tot -21,9%).

B. Criteria voor het hertellen in gemeenten met een capaciteitsproblematiek in het basisonderwijs

De regelgeving, die het mogelijk maakt dat scholen gelegen in gemeenten met een capaciteitsproblematiek in het gewoon basisonderwijs een hertelling van de lestijden volgens de schalen hebben, kwam er via het decreet betreffende het onderwijs XX (2010). De huidige geldende regelgeving kwam tot stand door middel van een decretale wijziging in het decreet betreffende het onderwijs XXIV(2014).

De herberekening van de lestijden volgens de schalen in het kleuter- en lager onderwijs is via onderwijsdecreet XXIV van toepassing in gemeenten die aan de volgende 2 voorwaarden voldoen:

Ten eerste moeten deze gelegen zijn in een arrondissement van het Vlaams Gewest dat, voor het schooljaar (X, X+1), een totale aangroei kent van minstens 2400 regelmatige leerlingen gewoon basisonderwijs, die ingeschreven waren in de vestigingsplaatsen op het grondgebied van dit administratief arrondissement, op de eerste schooldag van februari van het kalenderjaar X ten opzichte van de eerste schooldag van februari van het kalenderjaar X-5. Ofwel moeten ze gelegen zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, op voorwaarde dat dit Gewest de hierboven beschreven aangroei van leerlingen kent.

Ten tweede moet voor het schooljaar (X, X+1) de totale aangroei van het aantal regelmatige leerlingen gewoon basisonderwijs die ingeschreven waren in de vestigingsplaatsen op het grondgebied van deze gemeenten op de eerste schooldag van februari van het kalenderjaar X minstens 240 leerlingen bedragen t.o.v. de eerste schooldag van februari van het kalenderjaar X-5.

Er is ook een waarborg voorzien. Om een stabiele omkadering, noodzakelijk omwille van o.a. een goede personeelswerking in de scholen, te verzoenen met een jaarlijks aangepaste lijst van gemeenten waar scholen om capaciteitsredenen hertellen wordt er sinds 1 september 2015 een waarborgperiode van 1 schooljaar voorzien waarin, ook al komt de gemeente volgens de gehanteerde parameters niet meer in aanmerking voor een hertelling, de scholen op hun grondgebied toch nog hertellen (waarborgregeling). Een gemeente die op de eerste schooldag van februari van het kalenderjaar X (bv. 2019) niet meer aan de hierboven vermelde voorwaarden voldeed, maar op de eerste schooldag van februari van het kalenderjaar X-1 (bv. 2018) wél aan deze voorwaarden voldeed komt, voor het schooljaar X – X+1 (bv. 2019-2020), in aanmerking voor een hertelling.

2. De eerste verdeling van capaciteitsmiddelen over gemeenten gebeurde in 2010 en vervolgens jaarlijks van 2011 tot 2015. In de periode 2010-2015 werden de capaciteitsmiddelen verdeeld over scholen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in volgende Vlaamse gemeenten: Antwerpen, Asse, Denderleeuw, Gent, Grimbergen, Halle, Leuven, Mechelen, Roeselare, Sint-Niklaas, Sint-Pieters-Leeuw en Vilvoorde.

De eerste verdeling van capaciteitsmiddelen over gemeenten op basis van de capaciteitsmonitor (eerste editie) gebeurde in 2016, waarbij de capaciteitsmiddelen voor de periode 2016-2018 werden verdeeld over scholen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in volgende Vlaamse gemeenten: Antwerpen, Bonheiden, Edegem, Gent, Grimbergen, Halle, Landen, Machelen, Mechelen, Meise, Schoten, Sint-Niklaas, Sint-Pieters-Leeuw, Tienen en Wemmel.

De tweede verdeling van capaciteitsmiddelen op basis van de capaciteitsmonitor (tweede editie) gebeurde in 2018, waarbij de capaciteitsmiddelen voor de periode 2019-2021 werden verdeeld over scholen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in volgende Vlaamse gemeenten: Antwerpen, Beringen, Beveren, Brasschaat,

Denderleeuw, Dendermonde, Dilbeek, Duffel, Geel, Gent, Halle, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Lokeren, Maasmechelen, Mechelen, Mortsel, Oostende, Roeselare, Schoten, Sint-Katelijne-Waver, Sint-Niklaas, Tienen, Vilvoorde, Zaventem en Zonhoven.

Door de introductie van de maatregel voor het herberekenen van de lestijden kwamen in schooljaar 2010-2011 in volgende tien gemeenten scholen in aanmerking voor een hertelling van het lestijdenpakket: Anderlecht, Antwerpen, Beersel, Brussel, Dilbeek, Gent, Grimbergen, Halle, Vilvoorde en Wemmel.

Het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI) stelt vast dat in het lopende schooljaar scholen in dertig gemeenten in aanmerking komen. AGODI somt de gemeenten op: Aalst, Anderlecht, Antwerpen, Asse, Brasschaat, Brussel, Denderleeuw, Dilbeek, Evergem, Geel, Gent, Grimbergen, Haaltert, Halle, Jette, Kapellen, Mechelen, Meise, Merelbeke, Mol, Schaarbeek, Schoten, Sint-Agatha-Berchem, Sint-Jans-Molenbeek, Sint-Pieters-Leeuw, Ternat, Turnhout, Vilvoorde, Willebroek en Zaventem.

In de periode tussen de twee vermelde schooljaren waren nog zestien andere gemeenten minstens één jaar een capaciteitsgemeente: Beringen, Destelbergen, Edegem, Hasselt, Heist-Op-Den-Berg, Heusden-Zolder, Landen, Lede, Leuven, Mortsel, Ninove, Opwijk, Tienen, Westerlo, Wijnegem en Zwijndrecht.

De Vlaamse volksvertegenwoordiger vindt over het thema van de capaciteitsgemeenten meer informatie in de [AGODI jaarverslagen](#) bij het punt 'Omkadering'. Voor wat betreft het jaarverslag 2018 verwijs ik de Vlaamse volksvertegenwoordiger naar de bladzijden 34 – 35.

3. Voor de periode 2019-2021/2022 is reeds 200 miljoen € voorzien aan capaciteitsmiddelen, aan 50 miljoen € per begrotingsjaar, waarmee voor de periode 2019-2021 alvast 16.126 bijkomende plaatsen in het secundair onderwijs worden voorzien en 2.294 bijkomende plaatsen in het basisonderwijs.

Met de reeds voorziene plaatsen zullen echter tegen schooljaar 2024-2025 niet alle volgens de capaciteitsmonitor (tweede editie) te verwachten tekorten opgevangen worden. Ik zal de komende maanden nakijken in welke gemeenten nog dringend bijkomende investeringen nodig blijken, zowel voor het basisonderwijs als het secundair onderwijs. Het is niet uitgesloten dat daar nieuwe gemeenten bij zijn, maar wellicht zijn de grootste noden te verwachten in de gemeenten waar reeds de voorbije jaren capaciteitsmiddelen zijn toegekend aan scholen.

4. Er is geen lijst van gemeenten die een label van capaciteitsgemeente krijgen voor meerdere jaren. De mogelijkheid tot hertellen in een gemeente alsook de selectie van een gemeente in functie van de verdeling van capaciteitsmiddelen is steeds te bekijken als het gevolg van een momentopname, namelijk op het moment waarop enerzijds de criteria voor hertelling worden nagekeken aan de start van het schooljaar of het moment waarop anderzijds capaciteitsmiddelen worden verdeeld.

Met het oog op hertelling wordt bij de start van elk schooljaar door AGODI onderzocht in welke gemeente de scholen kunnen hertellen.

Bij de selectie van gemeenten voor de verdeling van de capaciteitsmiddelen 2019-2021 is in 2019 gebruik gemaakt van de capaciteitsmonitor (tweede editie). Deze gemeenten zijn niet noodzakelijk dezelfde als de gemeenten waar de scholen voorheen capaciteitsmiddelen hebben ontvangen en zijn ook niet noodzakelijk dezelfde als diegene die bij een volgende verdeling van capaciteitsmiddelen tot de selectie zullen behoren.

Gemeenten waar scholen in een bepaald jaar capaciteitsmiddelen worden toegewezen of waar scholen in een bepaald jaar kunnen hertellen, verwerven dus geen recht om de daaropvolgende jaren opnieuw prioritair capaciteitsmiddelen te worden toegewezen of dat er opnieuw mag herteld worden in de scholen op hun grondgebied.

BIJLAGE

[VR 2019_0504 DOC 490 1 BIS Verdeling capaciteitsmiddelen 2019 2021 nota](#)